

Sprawozdanie

komisji dla spraw Wydziału krajowego w przedmiocie udzielić się mającej Wydziałowi krajowemu instrukcyi.

Uchwałą z dnia 16. Grudnia 1865. odesłał Wysoki Sejm przedłożony sobie przez Wydział krajowy projekt instrukcyi dla Wydziału krajowego do osobnej komisji.

Komisya rozpatrzywszy się w tym projekcie wyznaje, że znalazła go w porównaniu z instrukcyami innych krajów koronnych tak dokładnym, że raczej tu i owdzie coś opuścić, aniżeli dodać wypadało. Poprawki tyczą się przeważnie stylizacyi, a tylko niektóre z nich samejże treści, i tak: W §. 8., który stanowi, iż Wydział krajowy nocen jest przez dwa miesiące jeszcze, po upływie roku, wydawać assygnacye na rachunek budżetu roku ubiegłego, zaś kasa realizować ma takie assygnacye aż do końca Marea, przyjęła komisya, zaciągnawszy zdania ludzi zawodowych, zasadę, że po upływie roku budżetowego żadnych już assygnacyj na rachunek roku ubiegłego wydawać, ani takowych realizować nie wolno, lecz że nieassygnowane lub niezrealizowane wydatki budżetem roku ubiegłego objęte, na budżet roku następnego przenieść należy, co manipulacją obrachunkową i kasową tylko uprościć a układanie budżetu tylko ułatwić może.

Do §. 14., który w załączonym tu projekcie komisji jest §. 19., dodała komisya na wzór instrukcyj innych krajów obowiązek Wydziału krajowego, składania Sejmowi na początku każdorocznej sesji sejmowej sprawozdania z urzędowych czynności.

W §. 21. uważała komisya za stosowne nazwać wszystkich wyższych urzędników conceptowych zamiast radcami, sekretarzami Wydziału krajowego. Komisya mniema, że właściwymi radcami są sami członkowie Wydziału przez Sejm wybrani, gdyż oni tylko mają w radzie głos stanowczy; inni urzędnicy nie mają w radzie głosu, więc też i radcami nazwani być nie mogą.

Część §. 40. tudzież §§. 43., 44., 45., pierwszy ustęp §. 53., 57. i drugi ustęp §. 58., jako należące właściwie do instrukcyi ściślejszej, opuszczone zostały w projekcie komisji.

W §. 49. projektu komisji zobowiązała komisya dyrektora oddziału obrachunkowego pod odpowiedzialnością, ażeby zwrócił uwagę Wydziału krajowego, gdyby assygnowana summa przekraczała fundusz dotyczącej rubryki.

W §. 50. dodała komisya przyjęty już wszędzie zwyczaj, że assygnacye niezrealizowane w ciągu roku od daty wymagają odnowienia.

Pierwotny §. 61. uzupełniony został w §. 56. projektu komisji dokładniejszym opisaniem przeznaczenia księgi głównej w oddziale obrachunkowym.

W §. 63. projektu Wydziału krajowego, a §. 58. załączonego projektu, proponuje komisya zamiast zostawionej Wydziałowi krajowemu możności wstrzymania się z obsadzaniem posad urzędników, obowiązek Wydziału krajowego obsadzania posad przez Sejm systemizowanych, tylko w miarę czynności i wynikającej ztąd rzeczywistej potrzeby.

W §. 65. (obecnie §. 60.) uważała komisya za stosowne włożyć na dyrektora kancelaryi szcze-
gółowy obowiązek przełożonego expedytu.

Zresztą, wyjąwszy poprawki stylistyczne, projekt Wydziału krajowego pozostał prawie nietknięty,
o drobnych bowiem poprawkach, jako nie naruszających w niczem ani treści, ani formy, komisya
nie ma potrzeby wspominać szczegółowo.

Komisya wnosi:

„Wysoki Sejm raczy stosownie do postanowienie §. 32. stat. kraj. załączonemu pod ., projektowi
instrukcyi dla Wydziału krajowego uchwałą swoją nadać moc obowiązujaca.“

Lwów, dnia 20. Lutego 1865.

Dr. Boczkowski,
przewodniczący.

Dr. Rydzowski,
sprawozdawca.

Projekt

instrukcyi dla Wydziału krajowego wydać się mającej przez Sejm krajowy stosownie do postanowienia §. 32. statutu krajowego.

Zakres działania i sposób załatwiania czynności Wydziału krajowego.

§. 1.

Statut krajowy oznacza w ogólności zakres działania Wydziału krajowego; niniejsza zaś instrukcyja określa szczegółowe jego czynności, i sposób załatwiania tychże.

§. 2.

Wydział krajowy powinien strzedz całości kraju, praw i swobód jemu przyznanych, wykonywać prawomocne uchwały Sejmu i czuwać nad ich wykonaniem w sposób przez Sejm wskazany.

Gdyby uchwała Sejmu z powodu przeszkód nieprzewidzianych wykonaną być nie mogła w sposób przez niego wskazany, Wydział krajowy wykona ją według możności, lecz usprawiedliwi się z tego przed najbliższym Sejmem.

W nadzwyczajnych razach wymagających nagłych postanowić, które zakres działania Wydziału krajowego przechodzą, obowiązkiem jego będzie przedłożyć Najjaśniejszemu Panu wniosek o zwołanie nadzwyczajnego Sejmu krajowego.

§. 3.

W celu zawiadowania majątkiem, funduszami i zakładami krajowymi, które według statutu krajowego z pod bezpośredniej administracyi Rządu lub byłego Wydziału stanowego pod zarząd Sejmu krajowego przejść mają, Wydział krajowy urządzi oddział obrachunkowy i kasę, i zaprowadzi stosowną muniplacę według osobnej instrukcyi.

Odebranie majątku, funduszków i zakładów krajowych, które poprzedzić powinna dokładna likwidacya kas i sprawdzenie szczegółowych inwentarzy, objęte będzie dokładnym protokołem oddawczym, który najbliższemu Sejmowi przedłożony być winien.

§. 4.

W sprawach fundacyjnych Wydział krajowy stosować się będzie ściśle do woli fundatorów.

Zmiany co do sposobu wykonywania fundacyj, jakie się okażą potrzebne z powodu niedokładności lub braku dokumentów fundacyjnych, tylko za zezwoleniem Sejmu przedsięwzięte być mogą.

§. 5.

Wydział krajowy czuwać ma nad ścisłym zachowaniem przepisów wydanych przez Sejm dla krajowych urzędów i zakładów.

§. 6.

Wydział krajowy załatwia czynności dawnego Wydziału stanowego w sprawach szlachectwa, o ile dotyczą królestwa Galicyi i Lodomeryi i wielkiego księstwa Krakowskiego. (Uchwała Sejmu z dnia 23. Kwietnia 1861. r., zatwierdzona najwyższem postanowieniem z dnia 8. Sierpnia 1861. r.)

§. 7.

Wydział krajowy przedkłada Sejmowi w posiedzeniach każdej sesji budżet i składa rachunki:

- a) z zarządu majątku krajowego, z podatków na cele krajowe i z użycia kredytu krajowego, jako też
- b) z wydatków krajowych zwyczajnych i nadzwyczajnych. (St. kr. §. 18. l. 4. „a i b.“)

§. 8.

Każdoroczny budżet stanowi dla siebie całość odrębną; dla tego ani dochody ani rozchody z jednego roku przeznaczane być nie mogą na rok drugi.

Budżet roku bieżącego nie może być obciążany wydatkami z lat ubiegłych, tymże budżetem nie objętymi. Gdyby z wydatków na budżecie roku bieżącego zamieszczonych jaka część tychże asygnowana lub zrealizowana być nie mogła w ciągu tego roku, natędy tę część niezaasygnowaną lub nie zrealizowaną jeszcze, należy przenieść na budżet roku następnego.

§. 9.

Wydział krajowy nie może obciążać stale funduszy krajowych w jakikolwiek sposób, ani też zezwalać na wydatki budżetem nie objęte; jednakże rozporządza według własnych uchwał kwotami na pewne cele budżetem przeznaczonemi i przez Sejm uchwalonemi.

W razach nieprzewidzianych Wydział krajowy rozrządzać może dochodami krajowymi aż do wysokości sumy 30.000 złr. w. a. rocznie; winien jednakże usprawiedliwić każdy szczegółowy wydatek przed najbliższym Sejmem.

§. 10.

Sumy na pewną rubrykę budżetem przeznaczone, nie mogą być użyte na wydatki innej rubryki.

Jeżeli kredyt na pewną rubrykę przyzwołony dla przyczyn nadzwyczajnych nie wystarczył, Wydział uzupełni kredyt i usprawiedliwi konieczną tego potrzebę przed najbliższym Sejmem; jeżeli przyzwołony kredyt nie został wyczerpany, pozostałość stanowić będzie oszczędność.

Jeżeli rzeczywista ogólna suma na pokrycie wydatków przeznaczona, przewyższyła rzeczywistą ogólną sumę potrzeb, przewyżka ta stanowić będzie czystą oszczędność budżetową. Czystemi oszczędnościami budżetowymi rozrządza Sejm krajowy.

Jeżeli zaś rzeczywista ogólna suma na pokrycie wydatków przeznaczona, nie dosięgła rzeczywistej ogólnej sumy potrzeb, natenczas wynika niedobór. Na pokrycie wykazanego niedoboru zażąda Wydział od Sejmu potrzebnych środków.

§. 11.

Wydział krajowy obowiązany jest gotowiznę rozrządzałą, na razie niepotrzebną, lokować na prowizję w instytucjach publicznych, jednakże z zastrzeżeniem zwrotu w krótkich terminach. Stała lokacya rozrządzałej gotowizny wymaga zezwolenia Sejmu.

Gotowiznę pojedynczych fundacji, przeznaczoną na korzystną stałą lokacyę, lokować należy, jeżeli zapisy fundacyjne szczególnego nie wskazują umieszczenia, w listach zastawnych gal. stan. Towarzystwa kredytowego.

§. 12.

Po złożeniu rocznych rachunków i sprawdzeniu tychże przez Sejm krajowy, Wydział krajowy otrzyma absolutorya, o czem członków swoich zawiadomi.

§. 13.

Na opróżnione miejsca fundacyjne lub stypendyjne, do których obsadzenia służy krajowi lub służyło byłym Stanom prawo proponowania

kandydatów. Wydział krajowy przedstawi z pomiędzy obiegających się na każde opróżnione miejsce z osobna trzech kandydatów tej Władzy lub tej osobie, której z mocy dokumentu fundacyjnego lub stypendyjnego służy prawo nominacji, (§. 27. st. kr.), aspirantom zaś w propozycji niewzględnionym podania ich zwróci.

§. 14.

Uchwały Wydziału krajowego pod obrady Sejmu przeznaczone, wnosi na posiedzenie sejmowe członek Wydziału krajowego przewodniczący departamentu, w którym przedmiot był wygotowany, odczytuje uchwałę wraz z motywami. Członkowi temu wolno w każdym stanie sprawy zabierać głos dla poparcia uchwały. Jeżeli przy wniesionym na posiedzenie Wydziału krajowego wniosku, referent departamentu przy głosowaniu pozostał w mniejszości i zdanie oddzielne sobie zastrzegł, natenczas Wydział krajowy może przeznaczyć do wprowadzenia przedmiotu w Sejmie, jednego z pomiędzy członków większości.

Sprawozdawca i każdy członek Wydziału, który do mniejszości należał i zdanie oddzielne sobie zastrzegł, może wczasie dyskusji przytoczyć swoje zdanie i jego powody.

§. 15.

Po zamknięciu każdej sesji Sejmu, dyrektor kancelaryi Wydziału krajowego, odbierze natychmiast od sekretarzy sejmowych protokoły posiedzeń i wszystkie inne sejmowe akta, według prowadzonego u łaski Marszałka protokołu podawczego, i przedłoży je jako jedna całość Wydziałowi krajowemu do dalszego urzędowego postąpienia.

§. 16.

Uchwały i propozycje Sejmu, wymagające najwyższej sankcyi, przedkłada Wydział krajowy Naj. Panu przez Namiestnika, oddzielnie według pojedynczych przedmiotów; tą samą drogą podaje rozprawy Sejmu wraz z protokółami posiedzeń do najwyższej wiadomości.

§. 17.

Na pokrycie pomniejszych potrzeb Sejmu i Wydziału krajowego, urzadzi Wydział krajowy podręczną kasę i powierzy ją dyrektorowi kancelaryi, który wydatki takie załatwia z obowiązkiem złożenia rachunków. (§. 61.)

§. 18.

Wydział krajowy wydaje dla urzędów i zakładów krajowych instrukcje na podstawie zarysu

przez Sejm krajowy uchwalonego; również może wydawać instrukcye dla tych także urzędników rządowych i gminnych, którzy poleczone sobie mają załatwianie spraw krajowych, a to dla pierwszych za porozumieniem się z dotyczącymi władzami rządowymi. Wydziałowi krajowemu podlegają urzędnicy i słudzy pobierający płacę z majątku krajowego lub z funduszków pod zarządem reprezentacyi krajowej zostających.

§. 19.

Wydział krajowy odpowiedzialnym jest Sejmowi za wszystkie poruczone sobie urzędowe czynności, i winien zdać o nich sprawę na początku każdorocznej sesyi sejmowej.

§. 20.

Załatwianie wszystkich czynności Wydziału krajowego odbywa się w sześciu departamentach.

§. 21.

Do załatwiania czynności, Wydział krajowy przydzielonych ma sobie urzędników i służbę według systemizowanego etatu osób i płac, jako to:

- a) urzędników konceptowych, mianowicie: sekretarzy, konceptistów, praktykantów;
- b) dyrektora kancelaryi;
- c) urzędników oddziałów pomocniczych, mianowicie:

1. oddziału manipulacyjnego, t. j. protokołu podawczego, archiwum i ekspedytury;
2. oddziału obrachunkowego; **Stł. Jag.**
3. oddziału kasowego;
4. oddziału budowniczego, nakoniec

d) odpowiednią liczbę sług.

Oprócz urzędników, Wydział krajowy mieć może także aplikantów bezpłatnych.

Wspomniane cztery oddziały pomocnicze, chociaż odosobnione i przeznaczone do oddzielnych czynności, stanowić będą rzeczywiście tylko jedną kancelaryę pod nazwiskiem „Kancelarya Wydziału krajowego“.

§. 22.

Marszałek krajowy, jako przewodniczący Wydziału krajowego, czuwa nad biegiem czynności ogólnych Wydziału i nad wewnętrznym porządkiem; zakreśla czynności pojedynczych departamentów według przedmiotów; przaznacza dla nich naczelników z grona członków Wydziału i dodaje im do

Marszałek krajowy.

pomocy urzędników w miarę potrzeby; przenuca jednego urzędnika do prowadzenia protokołu obrad Wydziału krajowego; porucza urzędnikom za porozumieniem się z naczelnikiem departamentu, wypracowanie szczegółowych przedmiotów; używa według potrzeby jednego lub więcej urzędników do zatrudnień w własnym biurze, i przydziela aplikantów do departamentów lub do oddziałów pomocniczych.

Marszałek otwiera i zamyka posiedzenia Wydziału krajowego, przewodniczy na posiedzeniach, ujmując wnioski w należytej formie i poddaje je pod głosowanie; sprawdza zapadłe uchwały, i podpisuje wraz z naczelnikiem właściwego departamentu wszelkie expedycje, wyjąwszy indorsaty do stron wystosowane, które dyrektor kancelaryi podpisywać może.

§. 23.

Członkowie Wydziału krajowego mają gorliwie pełnić swoje obowiązki; wszyscy, równie jak i urzędujące ich zastępcy, mają równe prawa i obowiązki.

Członek Wydziału, przewodniczący departamentu, ma bezpośredni nadzór nad urzędnikami i aplikantami swojego departamentu, rozdziela pomiędzy nich prace, i wskazuje sposób ich załatwienia.

§. 24.

Członek Wydziału krajowego przestaje pobierać płacę, jeżeli dłużej nad jeden miesiąc nie pełni swego urzędowania. Wyjątek od tego przepisu stanowi choroba lub powołanie do innej służby przez Sejm lub Wydział krajowy.

§. 25.

Marszałek krajowy obowiązany jest powołać zastępcę członka Wydziału do urzędowania w razach §. 13. statutu krajowego przewidzianych, tudzież:

- a) jeżeli który z członków Wydziału z jakichkolwiek przyczyn dłużej nad jeden miesiąc nie urzęduje, albo gdy Marszałek wie, iż członek Wydziału dłużej nad jeden miesiąc urzędować nie będzie;
- b) jeżeliby w ogólności dla braku przepisanej obecności czterech członków (§. 42 st. kraj.), lub też dla wymienionych w §. 41. niniejszej instrukcyi okoliczności, nad ważnymi przedmiotami ani narady się odbywać, ani uchwały w Wydziale zapadać nie mogły.

Powołany zastępca urzędować ma dopóty, dopóki członek Wydziału, na którego miejsce był powołany, urzędowanie nie obejmie.

§. 26.

Zastępca członka Wydziału krajowego pobiera płacę równą płacy członka Wydziału, a to od dnia wstąpienia do Wydziału krajowego, za cały czas zastępstwa. Oprócz tego ma prawo żądania zwrotu kosztów za podróż z miejsca swego zamieszkania do Lwowa i na powrót, tudzież do dyet za czas na tę podróż przypadających, stosownie do postanowień w §. 27. zawartych.

§. 27.

Marszałek krajowy, członkowie Wydziału krajowego, oraz ich zastępcy, oddalający się w celach urzędowych z polecenia Wydziału krajowego za obręb miasta Lwowa, pobierają zwykle dyety dla posłów sejmowych wyznaczone za cały czas oddalenia.

Po za obrębem granic kraju koronnego Galicyi i Lodomeryi, oraz wielkiego księstwa Krakowskiego, dyety liczone będą w dwójnasób.

Koszta podróży rachowane będą po jednym złotym w. a. za milę ze Lwowa do miejsca dokąd wysłany się udaje, i tyleż z powrotem. Do miejsc żelazną koleją połączonych liczyć się będzie tytułem kosztów podróży według taryfy kolei żelaznej taxa klasy 1., oraz taxa przypadająca od pakunku 60 funtowego. Na żądanie może Wydział krajowy asyguować stosowną zaliczkę.

Najdalej we dwa tygodnie po powrocie złożony należy rachunek dyet i kosztów podróży Wydziałowi krajowemu, który po sprawdzeniu rachunku wypłate przypadającej należności zarządzi.

§. 28.

Urlopów do dnia, ośmiu udziela członkom Wydziału i ich zastępcom Marszałek krajowy, dłuższych Wydział krajowy, a podczas posiedzeń sejmowych Sejm.

§. 29.

Wydział krajowy załatwia sprawy:

1. kolegialnie, mianowicie albo na posiedzeniach, albo okólnikowo (*circulando*);
2. potocznie (*currenter*).

§. 30.

Posiedzenia zwyczajnie odbywać się będą przynajmniej raz na tydzień we dnię przez Wydział krajowy oznaczone.

Załatwianie spraw Wydziału krajowego: Posiedzenie Wydziału krajowego.

W razie potrzeby, jakoteż na żądanie trzech członków Wydziału, winien Marszałek zarządzić posiedzenie nadzwyczajne, i wezwać na nie tak jak na posiedzenia zwyczajne, wszystkich członków i urzędujących zastępców.

Posiedzenia Wydziału krajowego nie są publiczne.

Tylko Marszałek (§. 31.), członkowie Wydziału i urzędujący ich zastępcy mają głos stanowczy; ci też tylko i urzędnik trzymający pióro, zgromadzają się na posiedzenia.

Inne do grona Wydziału krajowego nie należące osoby, wezwane być mogą na posiedzenie przez Marszałka, lub przez Wydział krajowy, dla udzielenia potrzebnych wiadomości i objaśnień.

Członek Wydziału przewodniczący departamentu wnosi rzecz swojego departamentu na posiedzenie; jego obowiązkiem jest, wyłuszczyć dokładnie przedmiot co do okoliczności stanowczych, i wyłożyć motywa zdania swojego, a w razach ważniejszych na piśmie.

Marszałek kieruje obradami, a wysłuchawszy referenta, otwiera dyskusję i udziela członkom głosu w porządku, w jakim się do głosu zapisali.

Każdy z członków Wydziału może po udzieleniu sobie przez Marszałka głosu czynić uwagi, wnioski i poprawki.

Gdy już zaden z członków głosu nie zabiera, a w razie uchwalenia przez Wydział zamknięcia dyskusji, po wysłuchaniu zapisanych jeszcze głosów a w końcu sprawozdawcy, Marszałek zamyka dyskusję i zarządza głosowanie w ten sposób, iż najpierw poprawki i wnioski najwięcej od wniosku sprawozdawcy oddalone, pod głosowanie poddaje.

Jeżeli wniosek składa się z kilku ustępów, Marszałek może, a jeśli Wydział uchwali, powinien podać go pod głosowanie ustępami.

Członkowie Wydziału na posiedzeniach zabierają miejsca i głosują według starszeństwa wieku.

§. 31.

Uchwałą staje się ten wniosek, za którym się oświadczy bezwzględna większość głosujących członków Wydziału. Marszałek nie głosuje, rozstrzyga jednak w razie równości głosów.

Zaden z obecnych członków Wydziału nie może się uchylać od głosowania, wyjąwszy przypadki instrukcją niniejszą przewidziane. (§. 41.)

Uchwała nad pewnym ustępem wniosku zapadła, staje się podstawą dalszego nad tymże wnioskiem głosowania dla tych także członków, którzy za nią nie głosowali.

§. 32.

Po zapadłej uchwale nie można cofać swego zdania. Jednakże na żądanie przynajmniej trzech członków Wydziału, winien Marszałek przedmiot uchwalony poddać raz jeszcze pod obrady.

§. 33.

Każdy członek Wydziału jako referent odpowiedzialnym jest za niedokładne wyjaśnienie przedmiotu i motywów swego zdania, niemiiej za skutki błędu, w jakiby Wydział krajowy wprowadził.

§. 34.

Przy każdym posiedzeniu prowadzony będzie protokół obrad, który zawierać ma spis osób obecnych i numera podań przez referentów do narady przedstawionych, dalej wnioski, zdania i zapadłe uchwały, a przy ważnych przedmiotach także krótki wyciąg dyskusyi.

Protokół odbytego posiedzenia podpisze Marszałek i urzędnik protokółujący.

Wyciągi z protokółów posiedzeń, z wyjątkiem części dotyczącej się spraw osobistych, podane będą do powszechnej wiadomości (§. 65.) Jednakże Wydział krajowy wstrzymać może ogłoszenie, jeżeli to w interesie kraju za potrzebne uzna, lub jeżeli sprawa ostatecznie załatwiona nie jest.

Posłowie sejmowi mają prawo przeglądać protokoły posiedzeń i inne akta Wydziału za porozumieniem się z naczelnikiem dotyczącego departamentu.

Wnioski przygotowane do Sejmu może Wydział krajowy przysyłać posłom sejmowym.

§. 35.

Uchwały zapadłe przeciw wnioskowi referenta wypracuje, na referacie wraz z motywami, urzędnik pióro na posiedzeniu trzymający i wymieni członków Wydziału, którzy za, a którzy przeciw zdaniu referenta głosowali; uchwały takie przejrzeć i podpisać powinien ten członek Wydziału, który się pierwszy przeciwko zdaniu referenta oświadczył. Oddzielne zdania pojedynczych głosujących zapisywane będą na referacie tylko na ich wyraźne żądanie wraz z wyszczególnionemi pokrótce motywami.

§. 36.

Przed załatwieniem sprawy na posiedzeniu może Marszałek dla głębszego jej zbadania komunikować wypracowany wniosek członkom Wydziału i zarządzić jej wniesienie na następne posiedzenie.

Wnioski zaś do ustaw i ogólnych przepisów, powinny być w każdym razie komunikowane wszystkim członkom Wydziału przed wniesieniem ich na posiedzenie.

§. 37.

Marszałek ma prawo, w szczególnych przypadkach przeznaczyć współreferenta.

Również naczelnik jednego departamentu wzywać ma do współreferatu naczelnika drugiego departamentu, jeżeli przedmiot pierwszego z przedmiotami drugiego zostaje w styczności.

W razach współreferatu, referent komunikuje wypracowany wniosek współreferentowi, który albo się nań zgodzi, albo też oddzielny wniosek wypracuje, poczem dopiero referent w obecności współreferenta wnosi przedmiot na posiedzenie.

§. 38.

W sprawach nagłego załatwienia wymagających, Marszałek zarządzić może bez posiedzenia głosowanie okólnikowe, w którymto razie członkowie Wydziału zdania swoje wprost na referacie zapiszą.

§. 39.

Marszałek za porozumieniem się z Wydziałem krajowym postanowi, które podrzędne czynności potocznie załatwiane będą, jednakże pod odpowiedzialnością Marszałka i referenta.

§. 40.

Przedmioty tak okólnikowo jako też potocznie załatwione, referent podać winien na najbliższym posiedzeniu ustnie do wiadomości Wydziału.

§. 41.

Marszałek krajowy i członek Wydziału powinni sami uchylić się od udziału w sprawach prywatnych, które się tyczą ich własnej osoby, żony, krewnych i powinowatych włącznie do czwartego stopnia, według prawa cywilnego ustryackiego; dalej przybranych rodziców, dzieci lub pupilów, dłużników i wierzycieli, jako też mocodawców w tych sprawach.

Współreferaty.**Okólnikowe załatwianie spraw.****Potoczne załatwianie spraw.****Uchylenie się od załatwienia spraw.**

W przypadkach takich Marszałek zdaje przewodnictwo swojemu zastępcy (§. 11. stat. kraj.), członkowie Wydziału zaś zdają załatwienie sprawy Marszałkowi krajowemu, który je innemu członkowi Wydziału poruczy.

§. 42.

Departamentowi przewodniczący członek Wydziału, odpowiada za zgodność ekspedycyi z uchwałą i za właściwą jej formę; ma przeto przejrzeć, w razie potrzeby poprawić koncept ekspedycyi, podpisać takowy nawet w takim razie, gdy uchwała przeciw jego wnioskowi zapadła, wreszcie przedłożyć go z aktami Marszałkowi do rewizyi i aprobaty.

§. 43.

Marszałek przejrawszy koncept ekspedycyi, udziela jej swego „expediatur“ i odsła ją z aktami na ręce dyrektora kancelaryi do expedytury.

§. 44.

Jeżeli koncept ekspedycyi niezgodny jest z uchwałą, regulaminem lub instrukcją, a referent na przerobienie lub poprawkę przez Marszałka proponowaną nie zgadza się, Marszałek podda rzecz decyzji Wydziału krajowego.

Równie może Marszałek przeznaczyć przedmiot potocznie załatwiony do wniesienia na posiedzenie.

§. 45.

Co do formy posiedzeń, uchwał i załatwiania przedmiotów odnoszących się do czynności Wydziału krajowego, jako komisji nadzorczej gal. stan. Towarzystwa kredytowego, Wydział krajowy zastosuje się do regulaminu i instrukcyi dla tejże komisji przepisanych.

§. 46.

Wydział krajowy znosi się z władzami jemu nie podlegającymi przez odezwy, używając intytulacyi „świątyny“; w korespondencyach z oddziałami pomocniczymi używa formy poleceń, ze stronami formy dekrétów.

Strony i władze podrzędne korespondują z Wydziałem w formie próźb i raportów.

§. 47.

Używana przez Wydział krajowy pieczęć, mieć będzie w tarczy herb Galicyi i w koło tegoż napis: „Wydział krajowy królestwa Galicyi i Lodomeryi, wraz z wielkiem księstwem Krakowskiem“.

Expedycye.

Sprawy tyczące się gal. stan.

Towarzystwa kredytowego.

Korespondencye.

Pieczęć.

Kasa i oddział obrachunkowy.

§. 48.

Exhibita zawierające w sobie wyrachowania jakiegokolwiek rodzaju, referent udzieli dyrektorowi oddziału obrachunkowego do zdania sprawy i sprawdzenia rachunku.

§. 49.

Każda asygnacya do kasy, tudzież wszelkie rozporządzenia Wydziału krajowego, tyczące się jakiegobądź wpisu do ksiąg kasowych, podpisane być winny przez Marszałka lub jego zastępcę i przez referenta, i udzielane będą *ad videndum* dyrektorowi oddziału obrachunkowego, który takowe w właściwą księgę zaciągnie i zaciągnięcie to na asygnacyi lub poleceniu uwidoczni.

Dyrektor oddziału obrachunkowego obowiązany jest pod odpowiedzialnością, zwrócić uwagę Wydziału krajowego, gdyby suma asygnacyą lub poleceniem objęta, przekraczała fundusz dotyczącej rubryki.

§. 50.

Wszelkie pobory i wydatki kasy krajowej, jako też wpisy do ksiąg kasowych, uskutecznia kasa tylko za bezpośredniem poleceniem Wydziału krajowego. Asygnacje niezrealizowane w ciągu roku od daty, wymagają odnowienia.

§. 51.

Kasa i oddział obrachunkowy, zostają ciągle pod szczególnym nadzorem członka Wydziału przez Marszałka wyznaczonego.

§. 52.

Członek Wydziału, któremu Marszałek powierzył nadzór kasy i oddziału obrachunkowego, lub jakie oddzielne zatrudnienie przy rewizyi kasy, przy losowaniu i t. d., zachowa się ściśle podług prawideł instrukcyą przepisanych.

§. 53.

Najmniej raz w każdym kwartale, niemniej przy zmianie wyższego urzędnika kasowego, przedsięwzięnie Wydział rewizyę (skontrolowanie) kasy krajowej.

§. 54.

Rachunkowością funduszów, pod zarządkiem Wydziału krajowego zostających, trudni się oddział obrachunkowy.

§. 55.

Kasa krajowa jako też kasy dla szczegółowych funduszów lub zakładów, pod zarządkiem Wy-

działu krajowego zostające, przedkładać mają dzienniki z dowodami oddziałowi obrachunkowemu, w terminie osobną instrukcją oznaczonym, dla ścisłego ich zbadania i sprawdzenia.

Po sprawdzeniu dzienników, oddział obrachunkowy przedłoży Wydziałowi krajowemu wniosek, albo o wydanie *absolutorium*, albo w razie uchybień o zażądanie od kasy potrzebnych wyjaśnień lub sprostowań, a dopiero po uchyleniu uchybień wyda Wydział krajowy kasie *absolutorium*.

§. 56.

Dyrektor oddziału obrachunkowego prowadzi księgę główną, która wykazuje stan majątku każdego funduszu według pojedynczych jego części, równie jak wynikiłości z obrotu tegoż, według pojedynczych rubryk tak dochodów, jako też wydatków.

Sprawdzanie rachunków należy także do dyrektora oddziału obrachunkowego.

§. 57.

Kasa i Oddział obrachunkowy krajowy nie korespondują ani ze stronami, ani z władzami.

Wszelkie podania bezpośrednio do nich nadchodzące, należy odesłać do protokołu podawczego Wydziału krajowego.

§. 58.

Wydział krajowy mianuje urzędników i sługi, którzy przez Sejm na etacie zamieszczeni zostali, jednakże tylko w miarę czynności i wynikającej ztąd rzeczywistej potrzeby, tudzież przyjmuje bezpłatnych aplikantów.

W nawale czynności będzie mógł Wydział krajowy powiększyć liczbę pracujących sił na czas koniecznej potrzeby, przybraniem tymczasowych pracowników za stosownem wynagrodzeniem; winien jednakże usprawiedliwić się z tego przed najbliższym Sejmem.

§. 59.

Przepisy co do powołania urzędników i sług krajowych na przeznaczone im posady, co do ich obowiązków, płacy, wynagrodzeń, emolumentów i innych praw, oraz co do ich widoków na przyszłość, co do skutków wynikających z zachowania się ich wbrew przyjętem na siebie obowiązkom służby, co do postępowania w takich razach, na koniec co do ustania stosunku służby, są przedmiotem osobnej ustawy.

§. 60.

Dyrektor kancelaryi jest bezpośrednią przełożonym oddziału manipulacyjnego w ogólności, a w szczególności przełożonym ekspedytu, kieruje jego czynnościami i czuwa nad przepisaniem porządkiem kancelaryi Wydziału krajowego.

Urzednicy, aplikanci i sludzy krajowi.

Dyrektor kancelaryi.

§. 61.

Dyrektor kancelaryi ma nadzór nad lokalnościami, sprzętami i książkami Sejmu i Wydziału krajowego, utrzymuje inwentarze tych przedmiotów, zarządza materiałami, rekwizytami i drukami kancelaryjnymi, oraz wydatkami na pomniejsze administracyjne potrzeby Sejmu i Wydziału krajowego; zdaje rachunki z zasobów jego nadzorowi powierzonych, jako też z zaliczek otrzymanych na pokrycie pomniejszych wydatków. Na usprawiedliwione rachunki otrzymuje corocznie *absolutoryum* od Wydziału krajowego.

§. 62.

Wydział krajowy od czasu do czasu rozporządzi, jakie wydatki dyrektor kancelaryi załatwiać będzie mocen samodzielnie bez dalszego odwołania się, jakie za zezwoleniem tylko członka Wydziału zajmującego się sprawami wewnętrznej administracji, jakie nakoniec za przyzwoleniem Wydziału krajowego.

§. 63.

Kontrola nad kasą podręczną i nad wszelkimi zapasami powierzonymi dyrektorowi kancelaryi, należy do naczelnika departamentu spraw wewnętrznej administracji.

Rewizye zwyczajne i nadzwyczajne zarządza Wydział krajowy lub Marszałek.

§. 64.

Blizsze instrukcje, dotyczące się wewnętrznej służby tak Wydziału krajowego, jako też innych urzędów krajowych, wyda Wydział krajowy.

§. 65.

Dopóki Wydział krajowy nie będzie miał własnego organu, podawać będzie ogłoszenia swoje do powszechnej wiadomości przez urzędową gazetę Lwowską, w języku krajowym wychodzącą.

§. 66.

Przy zmianie Wydziału krajowego, czy to w skutek upłynionego normalnego peryodu sejmowego, czy też wcześniejszego rozwiązania Sejmu (stat. kraj. §. 6.), ustępujący Wydział krajowy oddaje protokolarnie Wydziałowi w urządowanie wstępującemu wszelkie zasoby kasy krajowej, na mocy wspólnie przedsięwziętej rewizyi (skontroowania) tejże kasy; zasoby w sprzętach i materiałach kancelaryjnych, na podstawie inwentarzy i ksiąg rachunkowych; archiwum i nie załatwione akta, na mocy wyciągu z protokołu podawczego.

Instrukcje służbowe.

Ogłoszenia.

Zmiana składu Wydziału krajowego.